

Akcijski plan

**za izradu i provedbu kvalifikacijskog okvira
u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2014.-2020.**

KAZALO

KRATICE	3
1. UVOD	4
2. POJMOVNIK	5
3. VIZIJA	7
4. MISIJA	7
5. CILJEVI	7
6. SWOT ANALIZA	8
7. AKTIVNOSTI	10
a. Paket 1 Dizajniranje KOBiH	10
b. Paket 2 Testiranje KOBiH	11
c. Paket 3 Izrada KOBiH i provedba	11
d. Paket 4 Razvoj ljudskih potencijala i osiguravanje kvalitete provedbe Akcijskog plana KOBiH	13
e. Paket 5 Revizija i daljnji razvoj KOBiH	13
f. Tabelarni prikaz svih aktivnosti	15
8. ČLANOVI POVJERENSTVA ZA IZRADU KOBiH	27
9. ANEKS	28
Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini	28

KRATICE**ZNAČENJE**

APOSO	Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje
BD	Brčko distrikt
BiH	Bosna i Hercegovina
CIP	Centar za informiranje i priznavanje dokumenata u području visokog obrazovanja
CoE	Vijeće Europe
EC	Europska komisija
ECVET	Europski sustav kreditnih bodova u strukovnom obrazovanju i obuci
EKO	Europski kvalifikacijski okvir
ENIC/NARIC	Europska mreža nacionalnih izvještajnih centara za akademsku mobilnost i priznavanje /Nacionalni informacijski centar za akademsko priznavanje
ENQA	Europska asocijacija za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju
EQAR	Europski registar osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju
EQAVET	Europski sustav osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i obuci
ESCO	Europski sustav vještina, kompetencija/kvalifikacija i zanimanja
EU	Europska unija
ETF	Europska fondacija za obuku
EUA	Europska sveučilišna asocijacija
HEA	Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguravanje kvalitete u BiH
HEAARS	Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova Republike Srpske
KOBiH	Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini
MCP	Ministarstvo civilnih poslova
NKO	Državni kvalifikacijski okvir
NPP	Nastavni plan i program
NQF	Državni kvalifikacijski okvir
QF-EHEA	Kvalifikacijski okvir europskog prostora visokog obrazovanja
RS	Republika Srpska
UNESCO	Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu
VŠU	Visokoškolske ustanove

1. UVOD

Brzi razvoj modernih tehnologija i tržišta rada u Europi kao i starenje društva postavili su brojne zahtjeve pred obrazovne sustave svake članice Europske unije, kao i onih država koje se žele pridružiti Europskoj uniji – pa tako i Bosne i Hercegovine. Među prvim takvim zahtjevima su nužnost sustavnog vrjednovanja obrazovanja i obuke u svakoj državi i njegova usporedba s obrazovnim sustavima u drugim zemljama preko zajedničkih referentnih europskih meta-okvira: Europskog kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje i Kvalifikacijskog okvira Europskog prostora visokog obrazovanja.

Nužnost da obrazovanje priprema stručnjake koji će uspješno odgovoriti na stalno promjenjive gospodarske izazove, te dinamično tržište rada, definitivno se udaljava od prakse poimanja obrazovanja kao samo jednog, početnog razdoblja života, koji ima svoj početak, kraj i primjenu. Obrazovanje u današnje vrijeme postaje cjeloživotni proces.

Nakon nekoliko godina pripreme, u travnju 2008. godine, Europski parlament i Vijeće Europske unije usvojili su Europski kvalifikacijski okvir za cjeloživotno učenje, s ciljem poticanja mobilnosti i cjeloživotnog učenja svih građana Europe. U svibnju 2013. godine predložena je dopuna i proširenje uloge Europskog kvalifikacijskog okvira, prvenstveno u cilju potpore i ubrzanja provedbe nacionalnih kvalifikacijskih okvira, te razvoja i provedbe vrjednovanja i priznavanja neformalnog i informalnog učenja u zemljama Europske unije.

Europski kvalifikacijski okvir za cjeloživotno učenje ima za cilj olakšati priznavanje i usporedbu kvalifikacija, što olakšava mobilnost građana, uspostava koncepta cjeloživotnoga učenja i osiguranja kvalitete obrazovanja i stečenih kvalifikacija. Strateški cilj Europskog kvalifikacijskog okvira je stečenim kvalifikacijama svih građana zadovoljiti društvene i gospodarske potrebe svake pojedinačne zemlje i Europske unije kao cjeline, te osiguravanje kvalitete svih kvalifikacija, pristup obrazovanju za sve građane, te horizontalno i vertikalno napredovanje/prohodnost kroz obrazovni sustav.

Europski kvalifikacijski okvir uvodi osam zajedničkih referentnih razina koje su opisane kroz generički prikaz složenosti znanja, vještina i kompetencija, postignuti na temelju ishoda učenja. Navedenih osam razina obuhvaćaju sve vrste i klase kvalifikacija, sve načine učenja, te djeluju kao sredstvo prepoznavanja, razumijevanja i usporedbe kvalifikacija, na temeljima kvalitete, unutar zemalja Europske unije, pa i šire.

Shvaćajući značaj Europskog kvalifikacijskog okvira za svoju daljnju društveno-gospodarsku reformu, osobito reformu sektora obrazovanja, Bosna i Hercegovina poduzima aktivnosti s ciljem izrade kvalifikacijskog okvira. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine donijelo je niz odluka potrebnih za izradu kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je 24. ožujka 2011. godine donijelo Odluku o usvajanju Osnova kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini, a 11. siječnja 2013. godine Odluku o imenovanju povjerenstva za izradu kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini, koja je imala zadatak izraditi i predložiti radni plan svih glavnih aktivnosti za izradu kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini.

2. POJMOVNIK

Europski kvalifikacijski okvir za cjeloživotno učenje (European Qualifications Framework for Lifelong Learning – EKO ili EQF) je instrument uspostavljanja razina kvalifikacija organiziran tako da djeluje kao sredstvo prepoznavanja i razumijevanja kvalifikacija između nacionalnih kvalifikacijskih okvira.

Državni kvalifikacijski okvir (National Qualifications Framework – NQF) je instrument klasificiranja kvalifikacija stečenih u određenoj zemlji, kojim se daju osnove za jasnoću, pristupanje, prohodnost, stjecanje i kvalitetu kvalifikacija.

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini (Qualifications Framework in Bosnia and Herzegovina – KOBiH ili QFBiH) je instrument klasificiranja kvalifikacija stečenih u Bosni i Hercegovini, kojim se daju osnove za jasnoću, pristupanje, prohodnost, stjecanje i kvalitetu kvalifikacija.

Kvalifikacijski okvir europskog prostora visokog obrazovanja (Qualifications Framework for the European Higher Education Area – QF-EHEA) je dokument koji je usvojila Konferencija europskih ministara obrazovanja u Bergenu 2005. godine, koji definira generičke deskriptore za svaki od tri ciklusa visokog obrazovanja, i koji se primjenjuje u svim državama potpisnicama bolonjskog procesa.

Kvalifikacija (Qualifications) označava formalni naziv za rezultat procesa procjene i valjanosti koji je dobiven onda kada nadležno tijelo odredi da je pojedinac ostvario ishode učenja prema predviđenim standardima.

Ishodi učenja (Learning outcomes) opisuju što učenik/student/osoba koja uči zna, razumije i može obavljati na temelju završenog procesa učenja, definiranih kroz znanje, vještine i kompetencije.

ISCED (International Standard Classification of Education) je međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja.

Znanje (Knowledge) je skup činjenica, načela, teorija i praksi koje se odnose na područje rada ili izučavanja, nastalo kao rezultat usvajanja informacija kroz proces učenja. U kontekstu Europskog kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje, znanje se opisuje kao teoretsko i/ili činjenično.

Vještine (Skills) predstavljaju sposobnost primjene znanja i korištenja načela „znati kako“ izvršiti određeni zadatak i pomažu u rješavanju problema kako bi se riješio problem. Vještine mogu biti kognitivne (uključuju korištenje logičkog, intuitivnog i kreativnog razmišljanja), praktične (uključujući tjelesnu spretnost i korištenje metoda, materijala, sprava i instrumenata) i socijalne vještine (vještine komuniciranja i suradnje, emocionalna inteligencija i druge).

Kompetencije (Competence) označavaju sposobnost primjene znanja, vještina i osobnih, socijalnih i metodoloških sposobnosti, na radnome mjestu ili tijekom učenja, kao i u privatnom i profesionalnom razvoju. U kontekstu Europskog kvalifikacijskog okvira kompetencije su opisane kao odgovornost i samostalnost.

Cjeloživotno učenje (Lifelong Learning) podrazumijeva povezivanje formalnog, neformalnog i informalnog učenja kako bi se stekle mogućnosti za stalno promicanje kvalitete življenja.

Formalno obrazovanje (Formal Education) je učenje usmjereno od strane nastavnika ili instruktora koje se stječe u obrazovnim ustanovama, a prema nastavnim planovima i programima odobrenim od nadležnih obrazovnih vlasti, te završava odgovarajućom javnom ispravom.

Neformalno obrazovanje (Non-formal Education/Learning) je organiziran proces učenja i obrazovanja usmjeren ka usavršavanju, specijalizaciji i dopunjavanju znanja, vještina i kompetencija prema posebnim programima koje izvode organizatori obrazovanja i obuke (redovite škole, centri za obuku, tvrtke, agencije i slično).

Informalno učenje (Informal Learning) je spontano učenje i stjecanje znanja i vještina kroz svakodnevne aktivnosti.

Inkluzivno obrazovanje (Inclusive Education) podrazumijeva pravo na jednake mogućnosti tijekom obrazovanja za sve osobe, osobito pravo djece s poteškoćama u razvoju i nadarene djece na maksimalni razvoj njihovih potencijala kroz potporu koja uključuje prilagodljiv program, adekvatno pripremljene učitelje, stručnu potporu i dobrodošlicu koja ima za cilj razvijanje tolerancije, prihvaćanje različitosti i kasniju socijalnu inkluziju.

Vrjednovanje neformalnog i informalnog učenja (Validation of Non-formal and Informal Learning) označava niz postupaka s ciljem ocjenjivanja stečenih kompetencija neformalnim ili informalnim učenjem, uključujući izdavanje potvrde nadležne ustanove, sukladno unaprijed definiranim i prihvaćenim kriterijima i standardima.

Osiguravanje kvalitete (Quality Assurance) označava sustav i postupke koji se primjenjuju s ciljem očuvanja dogovorenih standarda proizvoda i usluga, te njihovog stalnog unaprjeđenja.

Radno opterećenje (Workload) označava procijenjeno vrijeme za sve aktivnosti učenja koje je nužno za postizanje određenih ishoda učenja.

Kreditni bod (Credit point) je mjerna jedinica za iskazivanje opsega stečenih stručnosti, a određuje se prosječnim ukupno utrošenim vremenom uspješnih studenata /učenika /osoba koje je potrebno za stjecanje tih kompetencija. Primjer, ECTS-bod (European Credit Transfer and Accumulation System) u visokom obrazovanju.

Deskriptori/pokazatelji razina (Level Indicators/Descriptors) označavaju generički opis ishoda učenja određene razine.

Razina kvalifikacije (Reference Level of Qualification) označava složenost stečenih kompetencija, a opisuje se skupom deskriptora.

Standard kvalifikacije (Qualification Standard) je standard koji određuje uvjete za stjecanje javne isprave o određenoj kvalifikaciji. Uključuje sve podatke koji su potrebni za određivanje razine,

kreditnih bodova i profila kvalifikacije, te podatke koji su potrebni za osiguravanje kvalitete standarda kvalifikacije.

Standard zanimanja (Occupational Standard) je popis svih poslova koje pojedinac obavlja u određenom zanimanju i popis kompetencija potrebnih za njihovo uspješno obavljanje.

3. VIZIJA

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini (KOBiH) pružit će svakom građaninu mogućnost za stjecanje prepoznatljivih, pouzdanih i priznatih kvalifikacija koje su usporedive s Europskim kvalifikacijskim okvirom (EQF), pristup cjeloživotnom učenju, povećat će konkurentnost i socijalnu uključenost, povezivanje s europskim tržištem rada i prostorom obrazovanja. Isto tako, doprinijet će razvoju obrazovnog sustava povezanog s tržištem rada, te gospodarskom i društvenom razvoju Bosne i Hercegovine.

4. MISIJA

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini uspostavlja i razvija pouzdane i prepoznatljive kvalifikacije temeljene na kvaliteti i cjeloživotnom učenju, relevantne na tržištu rada i usporedive s kvalifikacijama drugih zemalja Europe i svijeta.

Provedba Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini podržava razvoj obrazovanja temeljenog na ishodima učenja i sustavu unutarnjeg i vanjskog osiguranja kvalitete na svim obrazovnim razinama, mehanizme za vrjednovanje i priznavanje neformalnog i informalnog učenja, povećanje dostupnosti obrazovanja i socijalne uključenosti svih dionika, te koherentnost obrazovnoga sustava.

Uvodeći transparentne kvalifikacije unutar osam razina, Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini razvija povjerenje građana u vrijednost obrazovnih isprava i doprinosi lakšem uposlenju.

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini stvara pretpostavke za napredak društva u europskim integracijama ispunjavanjem ciljeva iz Strategije EU 2020 povećanjem mobilnosti, prilagodljivosti i konkurentnosti radne snage, boljim povezivanjem obrazovanja i tržišta rada omogućujući građanima europsku i regionalnu prohodnost njihovih kvalifikacija.

5. CILJEVI

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini je instrument nužan za osiguravanje jednakog korištenja i primjene standarda: obrazovanja i zanimanja, ishoda učenja, kvalifikacija, stručnosti i certificiranja pružatelja obrazovnih usluga. Kvalifikacijski okvir određuje standarde ishoda učenja koji se očekuju od učenika i odraslih koji su stekli određenu kvalifikaciju. Kvalifikacijskim okvirom istovremeno se jamči jednakost i pouzdanost kvalifikacija za poslodavce i za one koji uče.

Opći ciljevi Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini prepoznaju se kroz četiri glavna smjera djelovanja:

1. povezivanje, olakšavanje komunikacije i stvaranje partnerstva među svim relevantnim zainteresiranim stranama;
2. povezivanje s **Europskim kvalifikacijskim okvirom za cjeloživotno učenje (EQF)** i **Kvalifikacijskim okvirom europskog prostora visokog obrazovanje (QF-EHEA)**, te na taj način s kvalifikacijskim okvirima drugih zemalja, čime se stvara osnova za jednostavnije priznavanje kvalifikacija iz Bosne i Hercegovine u drugim zemljama, i kvalifikacija iz drugih zemalja u Bosni i Hercegovini;
3. reforma obrazovnog sustava u Bosni i Hercegovini, što uključuje izradu i uvođenje ishoda učenja u nastavne programe, uspostavu i unaprjeđenje sustava osiguranja kvalitete, povezivanje s potrebama tržišta rada, mobilnost, te druge potrebe pojedinca i društva;
4. razvoj sustava vrjednovanja i priznavanja neformalnog i informalnog učenja, u okviru cjeloživotnog učenja.

Specifični ciljevi Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini su:

- razumijevanje različitih vrsta kvalifikacija i njihovih odnosa;
- razumljiv prikaz obrazovnih postignuća za poslodavce, polaznike obrazovanja i roditelje;
- usmjeravanje pojedinca u pogledu izbora obrazovanja i karijere;
- olakšavanje mobilnosti i transparentnija dostupnost obrazovanju tijekom cijeloga života;
- olakšavanje prepoznavanja i priznavanja domaćih kvalifikacija u inozemstvu i inozemnih u Bosni i Hercegovini;
- stvaranje pretpostavki za uvođenje sustava osiguranja kvalitete postojećih i novih kvalifikacija;
- doprinos kvalitetnom upošljavanju;
- stvaranje pretpostavki za izgradnju sustava vrjednovanja i priznavanja kompetencija stečenih u neformalnom i informalnom obrazovanju/učenju;
- promicanje suradnje obrazovanja sa svim socijalnim partnerima;
- promoviranje obrazovanja.

6. SWOT ANALIZA

Kako bi se što lakše pripremile sve aktivnosti za postizanje predviđenih općih i specifičnih ciljeva, veoma je važno analizirati sve unutarnje i vanjske, te pozitivne i negativne čimbenike pri izradi projektnih zadataka. Analiza svih unutarnjih snaga i nedostataka u Bosni i Hercegovini, te vanjskih prilika i opasnosti, prikazana je u sljedećoj tablici.

PREDNOSTI / SNAGE	SLABOSTI / NEDOSTATCI
<ul style="list-style-type: none"> • Iskazana politička volja i opredijeljenost Bosne i Hercegovine za razvoj kvalifikacijskog okvira • Postojanje polaznih dokumenata za potrebe daljnjeg rada • Povjerenstvo za KOBiH imenovalo Vijeće ministara BiH • Duga tradicija i bogato iskustvo u provedbi formalnih programa u općem, strukovnom i visokom obrazovanju • Iskustva u provedbi bolonjskog procesa • Postojanje dobrih primjera unutarnjeg i vanjskog sustava osiguranja kvalitete • Uključenost u međunarodne aktivnosti i projekte • Uključenost u rad europskih tijela koja koordiniraju razvoj i provedbu kvalifikacijskih okvira • Reforma svih nastavnih programa temeljenih na ishodima učenja • Postojanje primjera ishoda učenja, standarda zanimanja i standarda kvalifikacija 	<ul style="list-style-type: none"> • Ishodi učenja nisu dovoljno vidljivi korisniku • Formalno obrazovanje je još uvijek uglavnom utemeljeno na „inputima“ (sadržaju), a ne na ishodima učenja • Rijetki su dobri primjeri provedbe ishoda učenja • Nedovoljna uključenost kompetentnih osoba iz BiH u proces reforme obrazovanja • Nedovoljna prilagodljivost formalnog sustava obrazovanja • Nedovoljna razvijenost unutarnjeg i vanjskog sustava osiguranja kvalitete na svim razinama obrazovanja • Nepostojanje sustava vrjednovanja i priznavanja neformalnog i informalnog učenja • Nedovoljno iskustvo/praksa u certificiranju pružatelja obrazovnih usluga • Nedovoljna povezanost sektora obrazovanja i tržišta rada
PRILIKE / MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE / OPASNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • EU i druga financijska i stručna potpora u razvoju kvalifikacijskog okvira • Svijest o potrebi za reformom obrazovanja, izgradnji transparentnog sustava osiguranja kvalitete • Svijest o potrebi za većom mobilnošću građana i cjeloživotnim učenjem • Svijest o potrebi boljeg povezivanja s poslodavcima i drugim zainteresiranim stranama, te stvaranja međusobnog partnerstva u interesu za sve • Svijest o potrebi bolje međunarodne prepoznatljivosti i usporedivosti kvalifikacija iz BiH • Postojanje dobre regionalne povezanosti i potpore, kao i nove mogućnosti daljnje suradnje • Dobra suradnja s međunarodnim stručnjacima, osobito onima koji dolaze iz zemalja koje imaju iskustva u izradi i provedbi kvalifikacijskih okvira • Raspoloživost primjera dobre i loše prakse kod drugih zemalja • Utjecaj i pozitivni pritisci koji dolaze zbog međunarodne studentske i nastavničke mobilnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Formalno obrazovanje koje nije temeljeno na ishodima učenja • Nedovoljna spremnost ključnih dionika za transformacijom obrazovanja prema društvu utemeljenom na znanju • Većina ključnih zainteresiranih strana proces izrade i provedbe kvalifikacijskog okvira još uvijek shvaća kao čisto birokratski proces • Postojanje interesnih skupina koje usporavaju proces izrade i provedbe kvalifikacijskog okvira • Nepovjerenje pojedinaca, skupina i ustanova prema učestalim reformama obrazovanja • Nedovoljno razumijevanje i nepostojanje dovoljnih kapaciteta poslovnog sektora za razvoj kvalifikacijskog okvira • Neinformiranost i nerazumijevanje učenika, studenata, roditelja, poslodavaca i šire javnosti o korisnosti kvalifikacijskog okvira • Utjecaj gospodarske situacije • Nedostatak/nemogućnost osiguranja adekvatnih financijskih sredstava za izradu i provedbu kvalifikacijskog okvira

7. AKTIVNOSTI

Provedba svih aktivnosti prema postizanju navedenih ciljeva i odgovarajućih rezultata odvijat će se kroz niz aktivnosti koje su grupirane u pet većih paketa aktivnosti (P1-P5), kako je dalje navedeno:

Paket aktivnosti 1

P1. Dizajniranje KOBiH:

A. Dizajniranje i povezivanje svih komponenti/elemenata KOBiH:

- I. Analiziranje EU uputa/zaključaka i iskustava drugih zemalja u izradi i provedbi kvalifikacijskih okvira (njihove snage, slabosti, izazovi i rješenja) i upoznavanje s dosadašnjim rješenjima u BiH
- II. Definiranje, izrada i uvođenje domena ishoda učenja (znanja, vještine, kompetencije) u NPP
- III. Dizajniranje strukture skupova ishoda učenja¹
- IV. Definiranje karakteristika po kojima će se klasificirati kvalifikacije
- V. Definiranje radnog opterećenja, kreditnih bodova i ishoda učenja²
- VI. Dizajniranje strukture i sadržaja standarda kvalifikacija
- VII. Dizajniranje strukture i sadržaja standarda zanimanja
- VIII. Dizajniranje osnovnih elemenata strukture obrazovnih/studijskih programa
- IX. Dizajniranje strukture web portala KOBiH
- X. Povezivanje s Europskim kvalifikacijskim okvirom za cjeloživotno učenje (EQF) i Kvalifikacijskim okvirom europskog prostora visokog obrazovanja radi prepoznavanja i priznavanja bh. kvalifikacija u inozemstvu i inozemnih u BiH

B. Definiranje procesa/procedura te pridruživanje odgovarajućih provedbenih tijela

- I. Obrazovanje i učenje (formalno, neformalno, informalno)
- II. Ispitivanje i ocjenjivanje
- III. Dodjela kvalifikacije
- IV. Izrada prijedloga standarda kvalifikacija, standarda zanimanja i programa
- V. Priznavanje prethodnog učenja, uključujući vrjednovanje neformalnog i informalnog učenja
- VI. Vrjednovanje, akreditacija, licenciranje
- VII. Osiguravanje kvalitete (unutarnje i vanjsko: obrazovanja, ispitivanja i ocjenjivanja, dodjele kvalifikacije, vrjednovanja standarda zanimanja i kvalifikacija, vrjednovanja programa i rada institucija, akreditacija i licenciranja programa i institucija)
- VIII. Definiranje uloge i odgovornosti provedbenih tijela (ministarstva, agencije, škole, sveučilišta, odbori, povjerenstva, timovi, itd.) s ciljem većeg upošljavanja
- IX. Poticanje suradnje provedbenih tijela, dionika tržišta rada i socijalnih partnera s ciljem kvalitetnijeg upošljavanja i veće mobilnosti

¹U budućnosti treba detaljno razraditi i osobito voditi računa o ishodima učenja i skupovima ishoda učenja kao o ključnim elementima kvalifikacijskog okvira

² Vidi privitak Osnove KOBiH

C. Izrada primjera i uputa za rad

- I. Izrada primjera svih komponenti/elemenata KOBiH
- II. Simulacija definiranih procesa/procedura
- III. Izrada uputa za rad provedbenih tijela, uključujući upute za unutarnje i vanjsko osiguravanje kvalitete svih procesa/procedura

Paket aktivnosti 2

P2. Testiranje KOBiH:

A. Izrada odabranih primjera standarda zanimanja

- I. Izrada standarda zanimanja, te za neke primjere, koordinirano s izradom standarda kvalifikacija

B. Izrada odabranih primjera standarda kvalifikacija

- I. Izrada odabranih primjera standarda kvalifikacije za sve razine Kvalifikacijskog okvira i po mogućnosti za različite profile

C. Izrada odgovarajućih obrazovnih/studijskih programa

- I. Izrada odgovarajućih programa koordinirano s izradom standarda kvalifikacija

D. Testiranje procesa/procedura provedbenih tijela za odabrane primjere

- I. Analiza procesa i izrada uputa za unutarnje i vanjsko osiguravanje kvalitete svih procesa/procedura

E. Izrada i testiranje informatičke podloge, uključujući i web portal KOBiH

F. Analiza, testiranje i po potrebi izrada izmjena i dopuna elemenata/komponenti te procesa/procedura provedbenih tijela

- I. Analiza KOBiH i po potrebi izmjena i dopuna elemenata/komponenti te procesa/procedura
- II. Analiza, grupiranje i predlaganje strukture sektorskih vijeća.

Paket aktivnosti 3

P3. Izrada akata KOBiH i provedba:

A. Izrada prijedloga i donošenje pravnih akata na odgovarajućim razinama vlasti

- I. Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o imenovanju povjerenstva za KOBiH - donosi Vijeće ministara BiH
- II. Odluka o usvajanju Akcijskog plana za izradu i provedbu KOBiH 2014.-2020. - donosi Vijeće ministara BiH

III. Odluka o usvajanju KOBiH - donosi Vijeće ministara BiH

B. Promicanje sustava osiguranja kvalitete

- I. Promicati zakonodavstvo koje se odnosi na osiguravanje kvalitete na svim razinama obrazovanja i kvalifikacija (nositelji: nadležne obrazovne vlasti)
- II. Prilagoditi postojeća tijela za unutarnje i vanjsko osiguravanje kvalitete (nositelji: nadležne obrazovne vlasti u suradnji s HEA, APOSO i obrazovne ustanove)
- III. Edukacija i obuka osoba koje rade u tijelima za unutarnje i vanjsko osiguravanje kvalitete

C. Izrada i prezentacija izvješća o povezivanju na EQF i QF-EHEA

- I. Izvješće o povezivanju (*Self-certification report*) KOBiH s QF-EHEA (nositelji: MCP, nadležne obrazovne vlasti, stručnjaci)
- II. Izvješće o povezivanju (*Referencing report*) KOBiH s EQF (nositelji: MCP, nadležne obrazovne vlasti, stručnjaci prema nalogu obrazovnih vlasti)

D. Osnivanje i prilagođavanje rada odgovarajućih tijela (na odgovarajućim razinama) za provedbu KOBiH, i to:

- I. Osnivanje Vijeća/Savjeta za provedbu KOBiH (nositelji: vlasti nadležne za obrazovanje i upošljavanje, imenuje Vijeće ministara BiH)
- II. Produžetak mandata Povjerenstva za KOBiH i prilagođavanje mandata novim zadacima
- III. Osnivanje sektorskih vijeća

E. Priprema rada informatičke podloge i web portala

(nositelji: MCP u suradnji s nadležnim obrazovnim i drugim vlastima)

F. Izrada standarda zanimanja

- I. Priprema rada i obuka osoba relevantnih partnera i tijela
- II. Koordinirana izrada standarda zanimanja, ovisno o strateškim interesima, i usklađeno s izradom standarda kvalifikacija
- III. Vrjednovanje prijedloga i omogućavanje pristupa preko web portala KOBiH

G. Izrada standarda kvalifikacija

- I. Priprema rada i obuka osoba relevantnih partnera i tijela
- II. Koordinirana izrada u odnosu na izradu standarda zanimanja i programa
- III. Vrjednovanje prijedloga i omogućavanje pristupa preko web portala KOBiH

H. Izrada novih i modernizacija postojećih obrazovnih/studijskih programa

- I. Priprema rada i obuka osoba relevantnih partnera i tijela
- II. Koordinirana izrada u odnosu na izradu standarda kvalifikacija
- III. Vrjednovanje prijedloga i omogućavanje pristupa preko web portala, uključujući vrjednovanje institucija koje provode programe (akreditacija i licenciranje)

I. Promicanje sustava priznavanja stranih kvalifikacija u BiH i domaćih kvalifikacija izvan BiH koristeći KOBiH sukladno načelima Lisabonske konvencije i njezinim pratećim dokumentima

- I. Promicati zakonodavstvo koje se odnosi na priznavanje stranih kvalifikacija u BiH i domaćih kvalifikacija izvan BiH (nositelji: nadležne obrazovne vlasti)
- II. Prilagoditi postojeća tijela za priznavanje stranih kvalifikacija u BiH i domaćih kvalifikacija izvan BiH
- III. Edukacija i obuka osoba koje rade u tijelima za priznavanje stranih kvalifikacija u BiH i domaćih kvalifikacija izvan BiH

Paket aktivnosti 4

P4. Razvoj ljudskih potencijala i osiguravanje kvalitete provedbe Akcijskog plana i KOBiH:

A. Obuka

- I. Obuka osoba koje rade u provedbenim tijelima i partnerskim institucijama u BiH
- II. Utvrđivanje kriterija i izbor stručnjaka
- III. Obuka stručnjaka

B. Međunarodna suradnja i jačanje ugleda KOBiH

- I. Aktivna međunarodna suradnja, sudjelovanje i praćenje rada tijela u Europi, te rada drugih zemalja od interesa

C. Diseminacija cjeloživotnog učenja i KOBiH

- I. Promocija cjeloživotnog učenja zainteresiranim stranama i široj javnosti
- II. Otvorena komunikacija (preko web-a i slično) s pojedincima i javnošću
- III. Diseminacija i promocija KOBiH u BiH i drugim zemljama i tijelima u Europi

D. Osiguravanje kvalitete provedbe Akcijskog plana i KOBiH

- I. Priprema izvješća o redovitim aktivnostima od strane svih nositelja aktivnosti
- II. Praćenje aktivnosti i priprema periodičnih izvješća
- III. Podnošenje izvješća

Paket aktivnosti 5

P5. Revizija i daljnji razvoj KOBiH:

A. Analiza uspješnosti provedbe KOBiH

- I. Analiza uspješnosti provedbe KOBiH (metode, parametri uspješnosti, itd.)
- II. Izrada prijedloga dopuna i izmjena KOBiH i odgovarajućih pravnih akata, uključujući izradu prijedloga vrjednovanja neformalnog i informalnog učenja

B. Izmjena i dopuna akata KOBiH

C. Provedba vrjednovanja neformalnog i informalnog učenja

- I. Utvrđivanje kriterija, izbor i obuka stručnjaka
- II. Obuka predstavnika relevantnih tijela, partnerskih institucija
- III. Provedba vrjednovanja neformalnog i informalnog učenja

D. Izrada obnovljenih/dopunjenih izvješća o povezivanju

- I. Obnovljeno/dopunjeno izvješće o povezivanju KOBiH s QF-EHEA (*Self-certification report*)
- II. Obnovljeno/dopunjeno izvješće o povezivanju KOBiH s EQF (*Referencing report*)

Tablični prikaz svih aktivnosti:

Aktivnost	2014.				2015.				2016.				2017.				2018.				2019.				2020.			
P1-A	x	x	x	x	x	x	x	x																				
P1-B				x	x	x	x	x	x	x	X	x																
P1-C				x	x	x	x	x	x	x	X	x																
P2-A			x	x	x	x	x	x	x	x																		
P2-B			x	x	x	x	x	x	x	x																		
P2-C			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x																
P2-D			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x																
P2-E					x	x	x	x	x	x	x	x																
P2-F					x	x	x	x	x	x	x	x																
P3-A		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x																
P3-B					x	x	x	x	x	x	x	X																
P3-C					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x												
P3-D		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x																
P3-E									x	x	x	x	x	x	x	x												
P3-F									x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	X	x	x	x	x	x
P3-G									x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
P3-H									x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
P3-I									x	x	x	x	x	x	x	x												
P4-A	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
P4-B	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
P4-C	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
P4-D	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
P5-A													x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
P5-B																	x	x	x	x	x	x	x	x				
P5-C																					x	x	x	x	x	x	x	x
P5-D																	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Paket aktivnosti: P1-Dizajniranje KOBiH

Aktivnost	Nositelji (tko vodi, tko sudjeluje)	Razdoblje: od-do (početak i završetak rada)	Resursi (ljudi, financijska sredstva, prostor, oprema)	Rezultati prethodnih aktivnosti (kao uvjet daljnje uspješne provedbe)	Postignuti rezultati (navesti i aktivnost koja ovisi o navedenom rezultatu)
P1-A	Povjerenstvo za KOBiH; MCP i nadležna ministarstva obrazovanja i rada; VŠU; agencije za obrazovanje ³ i pedagoški zavodi; udruge poslodavaca i sindikata	01.2014-12.2015.	EU/CoE SDHEQS; BHQFHE TEMPUS; IPA 2012; međunar. donatori; proračun institucija BiH; domaći i međunarodni stručnjaci i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Akcijski plan • Rezultati prethodnih aktivnosti KOBiH • Rezultati prethodnih projekata 	<ul style="list-style-type: none"> • Pregled i opis elemenata KOBiH • Obrazac Skupova ishoda učenja • Obrazac Standarda zanimanja • Obrazac Standarda kvalifikacije • Osnovni elementi za strukturu programa • Struktura web portala KOBiH • Pregled postignutih rezultata u izradi KOBiH radi prepoznavanja i priznavanja BiH kvalifikacija u inozemstvu i inozemnih u BiH
P1-B	Povjerenstvo za KOBiH; MCP i nadležna ministarstva obrazovanja i rada; VŠU; agencije za obrazovanje ⁴ i pedagoški zavodi; udruge poslodavaca i	09.2014-12.2016.	EU/CoE SDHEQS; BHQFHE TEMPUS; IPA 2012; međunar. donatori; proračun institucija BiH; domaći i međunar. stručnjaci i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Akcijski plan 	<ul style="list-style-type: none"> • Pregled i opis svih procesa / procedura te pridruživanje odgovarajućih tijela • Izvešće o postignutom partnerstvu te poticanju daljnjeg razvoja

³ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguravanje kvalitete BiH, Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS

⁴ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguravanje kvalitete BiH, Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS

	sindikati				
P1-C	Povjerenstvo za KOBiH; MCP i nadležna ministarstva obrazovanja i rada; VŠU; agencije za obrazovanje ⁵ i pedagoški zavodi; udruge poslodavaca i sindikati	09.2014-12.2016.	EU/CoE SDHEQS; BHQFHE TEMPUS; IPA 2012; međunar. donatori; proračun institucija BiH; domaći i međunar. stručnjaci i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Akcijski plan • Radni i konačni rezultati P1-A, B • Radni i konačni rezultati P2-A, B, C, D, E, F 	<ul style="list-style-type: none"> • Primjeri elemenata KOBiH-a • Simulacija procesa / procedura • Upute za rad provedbenih tijela

⁵ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguravanje kvalitete BiH, Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS

Paket aktivnosti: P2-Testiranje KOBiH					
Aktivnost	Nositelji (tko vodi, tko sudjeluje)	Razdoblje: od-do (početak i završetak rada)	Resursi (ljudi, financijska sredstva, prostor, oprema)	Rezultati prethodnih aktivnosti (kao uvjet daljnje uspješne provedbe)	Postignuti rezultati (navesti i aktivnost koja ovisi o navedenom rezultatu)
P2-A	Povjerenstvo za KOBiH; VŠU; agencije za obrazovanje ⁶ ; nadležna ministarstva; profesionalne udruge; komore; projekti i škole	06.2014-06.2016.	EU/CoE SDHEQS; BHQFHE TEMPUS; IPA 2012; međunar. donatori; proračun institucija BiH; domaći i međunar. stručnjaci i IPA 2	• Radni i konačni rezultati P1-A,C	• Primjeri standarda zanimanja
P2-B	Povjerenstvo za KOBiH; VŠU; agencije za obrazovanje ⁷ ; nadležna ministarstva; profesionalne udruge; komore; projekti i škole	06.2014-06.2016.	EU/CoE SDHEQS; BHQFHE TEMPUS; IPA 2012; međunar. donatori; proračun institucija BiH; domaći i međunar. stručnjaci i IPA 2	• Radni i konačni rezultati P1-A,C	• Primjeri standarda kvalifikacija

⁶ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguravanje kvalitete BiH, Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS

⁷ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguravanje kvalitete BiH, Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS

P2-C	Povjerenstvo za KOBiH; VŠU, agencije za obrazovanje ⁸ , nadležna ministarstva, profesionalne udruge, komore, projekti i škole	06.2014-12.2016.	EU/CoE SDHEQS; BHQFHE TEMPUS; IPA 2012; međunar. donatori; proračun institucija BiH; domaći i međunar. stručnjaci i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-A,C 	<ul style="list-style-type: none"> • Primjeri obrazovnih/studijskih programa
P2-D	Povjerenstvo za KOBiH; Nadležna ministarstva; HEA; HEARS; APOSO; VŠU; škole i projekti	06.2014-12.2016.	EU/CoE SDHEQS; BHQFHE TEMPUS; IPA 2012; međunar. donatori; proračun institucija BiH; domaći i međunar. stručnjaci i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-A, B,C • Radni i konačni rezultati P2-A, B,C 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza predviđenih procesa /procedura • Upute za unutarnje i vanjsko osiguravanje kvalitete svih procesa /procedura
P2-E	Povjerenstvo za KOBiH;	01.2015-12.2016.	Međunar. donatori; informatički stručnjaci i oprema	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-A, B, C • Radni i konačni rezultati P2-A, B, C, D, F • Radni i konačni rezultati P3-A, B,D 	<ul style="list-style-type: none"> • Informatička podloga, i web portal KOBiH

⁸ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguravanje kvaliteta BiH, Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS

P2-F	Povjerenstvo za KOBiH; MCP i nadležna ministarstva obrazovanja i rada; VŠU; agencije za obrazovanje ⁹ ; udruge poslodavaca i sindikati	01.2015-12.2016.	EU/CoE SDHEQS; BHFQHE TEMPUS; IPA 2012; međunar. donatori; proračun institucija BiH; domaći i međunar. stručnjaci i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-A, B,C • Radni i konačni rezultati P2-A, B,C, D, E 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza komponenti i procesa /procedura KOBiH i po potrebi prijedlog izmjena i dopuna KOBiH • Prijedlog sektorskih vijeća
-------------	---	------------------	---	--	--

Paket aktivnosti: P3-Izrada akata KOBiH i provedba					
Aktivnost	Nositelji (tko vodi, tko sudjeluje)	Razdoblje: od-do (početak i završetak rada)	Resursi (ljudi, financijska sredstva, prostor, oprema)	Rezultati prethodnih aktivnosti (kao uvjet daljnje uspješne provedbe)	Postignuti rezultati (navesti i aktivnost koja ovisi o navedenom rezultatu)
P3-A	Povjerenstvo za KOBiH; MCP; Vijeće ministara BiH	06.2014. (donošenje odluke o statusu Povjerenstva); 06.2014. (usvajanje Akcijskog plana); 12.2016. (Usvajanje	Članovi Povjerenstva; domaći stručnjaci; projekti i MCP	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-A, B, C • Radni i konačni rezultati P2-A, B, C, D, E, F 	<ul style="list-style-type: none"> • Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o imenovanju Povjerenstva • Odluka o usvajanju Akcijskog plana • Odluka o usvajanju KOBiH

⁹ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH, Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS

		KOBiH)			
P3-B	Povjerenstvo za KOBiH; nadležne vlasti; HEA; HEAARS; APOSO; Savjet za visoko obrazovanje RS; VŠU; škole	01.2015-12.2016.	EU/CoE SDHEQS; BHQFHE TEMPUS; IPA 2012 međunar. donatori; proračuni na odgovarajućim razinama vlasti, domaći i međunar. stručnjaci i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-B, C • Radni rezultati P2-D, F • Radni i konačni rezultati P3-A 	<ul style="list-style-type: none"> • Zakonodavstvo koje se odnosi na osiguravanje kvalitete na svim razinama obrazovanja • Prilagođena tijela za unutarnje i vanjsko osiguravanje kvalitete • Izvršena edukacija i obuka osoba u tijelima za unutarnji i vanjski sustav osiguranja kvalitete
P3-C	HEA; HEAARS; APOSO; MCP; nadležne obrazovne vlasti; stručnjaci i Povjerenstvo za KOBiH	01.2015-12.2017.	EU/CoE SDHEQS; BHQFHE TEMPUS; IPA 2012; međunar. donatori; proračuni na odgovarajućim razinama vlasti; domaći i međunar. stručnjaci i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-B • Radni i konačni rezultati P2-A, B, C, D, E, F • Radni i konačni rezultati P3-A, B 	<ul style="list-style-type: none"> • Izvješće o promicanju sustava osiguranja kvalitete u BiH • <i>Self-certification report</i> • <i>Referencing report</i>
P3-D	Nadležne vlasti	03.2014-12.2016.	Domaći stručnjaci; projekti	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-C • Radni i konačni rezultati P2-A, B, C, D, E, F • Radni i konačni rezultati P3-A, B 	<ul style="list-style-type: none"> • Osnovano Vijeće/Savjet za provedbu KOBiH • Produžetak i prilagođavanje mandata Povjerenstva za KOBiH • Osnivanje sektorskih vijeća
P3-E	Povjerenstvo za KOBiH	01.2016-12.2017.	Međunarodni donatori; informatički stručnjaci i oprema	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati P1-C • Rezultati P2-E • Rezultati P3-A, B, D 	<ul style="list-style-type: none"> • Pripremljena informatička podloga, i web portal KOBiH

P3-F	Sektorska vijeća, Povjerenstvo za KOBiH; VŠU; agencije za obrazovanje ¹⁰ ; nadležna ministarstva; profesionalne udruge; komore; projekti i škole	01.2016-12.2020.	BHQFHE TEMPUS; IPA 2012; međunar. donatori; proračun institucija BiH; domaći i međunar. stručnjaci i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati P1-C • Rezultati P2-A, F • Rezultati P3-A, B, D, E 	• Standardi zanimanja
P3-G	Sektorska vijeća, Povjerenstvo za KOBiH; VŠU; agencije ¹¹ ; nadležna ministarstva; profesionalne udruge; komore; projekti i škole	01.2016-12.2020.	BHQFHE TEMPUS; IPA 2012; međunar. donatori; proračun institucija BiH; domaći i međunar. stručnjaci i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati pod P1-C • Rezultati P2-B, F • Rezultati P3-A, B, D, E 	• Standardi kvalifikacije
P3-H	VŠU; škole; agencije za obrazovanje ¹² ; pedagoški zavodi i nadležna ministarstva	01.2016-12.2020.	BHQFHE TEMPUS; IPA 2012 međunar. donatori; proračuni na odgovarajućim razinama vlasti, ; domaći i međunar. stručnjaci i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati P1-C • Rezultati P2-C, F • Rezultati P3-A, B, D, E 	• Programi

¹⁰ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH, Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS

¹¹ Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja Bosne i Hercegovine

¹² Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguravanje kvalitete BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja Bosne i Hercegovine

<p>P3-I</p>	<p>Nadležne vlasti i CIP</p>	<p>01.2016-12.2017.</p>	<p>BHQFHE TEMPUS; IPA 2012; međunar. donatori; proračuni na odgovarajućim razinama vlasti, ; domaći i međunar. stručnjaci i IPA 2</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati P1-C • Rezultati P2-F • Rezultati P3-A, B, C, D 	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijeđen sustav priznavanja stranih kvalifikacija u BiH i domaćih kvalifikacija u drugim zemljama
--------------------	------------------------------	-------------------------	---	---	--

Paket aktivnosti: P4-Razvoj ljudskih potencijala i osiguravanje kvalitete provedbe Akcijskog plana i KOBiH

Aktivnost	Nositelji (tko vodi, tko sudjeluje)	Razdoblje: od-do (početak i završetak rada)	Resursi (ljudi, financijska sredstva, prostor, oprema)	Rezultati prethodnih aktivnosti (kao uvjet daljnje uspješne provedbe)	Postignuti rezultati (navesti i aktivnost koja ovisi o navedenom rezultatu)
P4-A	Projekti (uz suradnju s Povjerenstvom za KOBiH), domaći stručnjaci; obrazovne ustanove i sindikati	01.2014-12.2020.	EU/CoE SDHEQS; BHQFHE TEMPUS; IPA 2012; međunar. donatori; domaći i međunar. stručnjaci i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-C • Radni i konačni rezultati P2-A, B, C, D, E, F • Radni i konačni rezultati P3-A, B, C, D, E, F, G, H, I 	<ul style="list-style-type: none"> • Radionice za osobe u ustanovama koje provode KOBiH te u partnerskim institucijama • Kriteriji za izbor stručnjaka • Radionice za nove stručnjake
P4-B	Povjerenstvo za KOBiH i Vijeće/ Savjet KOBiH	01.2014-12.2020.	EQF (ETF, Europska komisija, projekti, drugo); QF-EHEA (CoE, projekti, drugo); te potpore kroz druge povezane inicijative (ESCO, EQAVET, Europass, ECVET, itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • Akcijski plan • Svi radni i konačni rezultati 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivna međunarodna suradnja • Sudjelovanje i praćenje rada u tijelima za QF-EHEA (Network of NC on QF-EHEA, BFUG, ENIC /NARIC, ENQA, EQAR, ERA, EUA, EURASHE, UNESCO-CEPES, regionalne mreže, i drugo) • Sudjelovanje i praćenje rada u tijelima za EQF (National Contact Points; Advisory Group; i drugo) • Praćenje rada i izmjena iskustava tijekom razvoja i provedbe NKO-a u drugim zemljama regije i EU

P4-C	Povjerenstvo za KOBiH; Vijeće/ Savjet KOBiH; domaći stručnjaci; HEA; HEAARS; APOSO; CIP; Mediji i javnost	01.2014-12.2020.	Projekti i međunar. donatori	<ul style="list-style-type: none"> • Svi radni i konačni rezultati 	<ul style="list-style-type: none"> • Diseminacija važnosti cjeloživotnog učenja ka svim dionicima i partnerima (konferencije, okrugli stolovi, itd.) • Komunikacija s partnerima i širom javnošću korištenjem modernih tehnologija • Diseminacija KOBiH u BiH i drugim zemljama • Domaća i međunarodna priopćenja na javnim skupovima i publikacije
P4-D	Povjerenstvo za KOBiH	01.2014-12.2020.	Donatori; projekti; domaći i strani stručnjaci	<ul style="list-style-type: none"> • Akcijski plan • Svi radni i konačni rezultati 	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostava i rad unutarnjeg sustava osiguranja kvalitete provedbe Akcijskog plana • Praćenje i redovito izvještavanje o svim aktivnostima i rezultatima odgovarajućih tijela i javnosti o razvoju i provedbi KOBiH

Paket aktivnosti: P5- Revizija i daljnji razvoj KOBiH

Aktivnost	Nositelji (tko vodi, tko sudjeluje)	Razdoblje: od-do (početak i završetak rada)	Resursi (ljudi, financijska sredstva, prostor, oprema)	Rezultati prethodnih aktivnosti (kao uvjet daljnje uspješne provedbe)	Postignuti rezultati (navesti i aktivnost koja ovisi o navedenom rezultatu)
P5-A	Povjerenstvo za KOBiH Svi nositelji od P1 do P4	01.2017-12.2020.	Donatori, projekti, međunar. i domaći stručnjaci	<ul style="list-style-type: none"> • Svi radni i konačni rezultati 	<ul style="list-style-type: none"> • Definirane metode i parametri uspješnosti • Izvješće o analizi uspješnosti provedbe KOBiH u skladu s definiranim metodama i parametrima uspješnosti • Prijedlog sustava vrjednovanja neformalnog i informalnog učenja
P5-B	Povjerenstvo za KOBiH; nadležne vlasti; HEA; HEAARS; APOSO; Savjet za visoko obrazovanje RS; VŠU; škole	01.2018-12.2019.	IPA 2012; međunar. donatori; proračuni na odgovarajućim razinama vlasti, domaći i međunar. stručnjaci i	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P5-A 	<ul style="list-style-type: none"> • Izmjena i dopuna zakonskih akata KOBiH, uključujući ugradnju sustava vrjednovanja neformalnog i informalnog učenja u zakonske akte na različitim razinama vlasti
P5-C	Povjerenstvo za KOBiH; tijela za osiguravanje kvalitete; obrazovne ustanove	01.2019-12.2020.	donatori; projekti; domaći i međunar. stručnjaci i obrazovne ustanove	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P5-A, B 	<ul style="list-style-type: none"> • Kriteriji za izbor stručnjaka • Priprema i provedba edukacije i obuke stručnjaka u odgovarajućim institucijama za provedbu vrjednovanja neformalnog i informalnog učenja • Početak provedbe vrjednovanja neformalnog i informalnog učenja

P5-D	HEA; HEAARS; APOSO; MCP; nadležne obrazovne vlasti; stručnjaci i Povjerenstvo za KOBİH	01.2018-12.2020.	IPA 2012; međunar. donatori; , proračuni na odgovarajućim razinama vlasti; domaći i međunar. stručnjaci	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati pod P3-C • Radni i konačni rezultati P4-D • Radni i konačni rezultati P5-A, B, C 	<ul style="list-style-type: none"> • Obnovljeni <i>Self-certification report</i> • Obnovljeni <i>Referencing report</i>
-------------	--	------------------	---	--	---

8. Ovaj akcijski plan izradilo je Povjerenstvo za izradu Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini, koje je imenovano Odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine od 11. siječnja 2013. godine („Službeni glasnik BiH“, br. 9/13 i 84/13), u sastavu:

1. Mr. sc. Daria DUILOVIĆ¹³, Ministarstvo civilnih poslova;
2. Mira GRBIĆ, Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske;
3. Dr. sc. Marko NEDIĆ, Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa Posavske županije;
4. Lamija HUSIĆ, Ministarstvo za obrazovanje, znanost i mlade Kantona Sarajevo;
5. Mr. sc. Mara MATKIĆ, Odjel za obrazovanje u Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;
6. Doc. dr. Nina BIJEDIĆ, Univerzitet „Džemal Bijedić“ Mostar, Rektorski zbor Bosne i Hercegovine;
7. Mr. sc. Đorđe MARKEZ, Univerzitet u Banja Luci, Rektorski zbor Bosne i Hercegovine;
8. Prof. dr. Dražena GAŠPAR, Sveučilište u Mostaru, Rektorski zbor Bosne i Hercegovine;
9. Slavica ŠKORO, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguravanje kvalitete (HEA);
10. Dragana DILBER, Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja (CIP);
11. Marija NALETILIĆ, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje (APOSO);
12. Vedrana ĐERIĆ, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine;
13. Haris KARAČIĆ, Federalni zavod za statistiku;
14. Dolores PEULIĆ, Republički zavod za statistiku Republike Srpske;
15. Zibija HODŽIĆ, Ministarstvo civilnih poslova;
16. Jasmina HERCEGOVAC, Ministarstvo rada i socijalne politike Federacije Bosne i Hercegovine;
17. Rajko KLIČKOVIĆ, Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske;
18. Ranko MILIĆ, Unija udruženja poslodavaca Republike Srpske;
19. Đevad HADŽIĆ, Savez sindikata Bosne i Hercegovina – Konfederacija sindikata Bosne i Hercegovine.

¹³ Povjerenstvo je jednoglasno na prvom sastanku izabralo predstavnicu Ministarstva civilnih poslova, Dariu Duilović, za predsjednicu.

9. ANEKS

Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini¹⁴

Uvod

Dokument „Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini“ (OKO) temelji se na obrazovnoj tradiciji i sadašnjem stanju u obrazovanju u Bosni i Hercegovini, te potrebama razvoja gospodarstva, pojedinca i društva u cjelini, uz uvažavanje odrednica Europskoga kvalifikacijskog okvira (EKO) i odgovarajućih europskih i međunarodnih propisa.

Osnovama kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini stvara se preduvjet za izradu „Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini“, koji treba povezati prethodne, sadašnje i buduće rezultate učenja, te ih postaviti u međusobne odnose unutar Bosne i Hercegovine, ali i Europskog kvalifikacijskog okvira i europskog obrazovnog prostora, a koji bi trebao biti donesen najkasnije do kraja 2015. godine. Polazne osnove utvrđene ovim dokumentom predstavljaju i smjernice za usklađivanje propisa kojima se uređuju područja osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja, odnosno cjeloživotnog učenja, ali i bolje povezivanje promjena i potreba tržišta rada s obrazovnim programima u Bosni i Hercegovini.

Ostvarivanje strateških ciljeva zemalja Europske unije, počevši od cilja da se stvori najkonkurentnije gospodarstvo pa do uspostavljanja europskog sustava vrijednosti koji će biti široko prihvatljiv, rezultiralo je i novim odnosom prema obrazovanju. Obrazovanje se u Europskoj uniji tretira kao jedan od ključnih čimbenika za realizaciju navedenih strateških opredjeljenja.

Brze izmjene tehnologija i razvoj europskog tržišta su pred obrazovne sustave svake članice Europske unije, kao i sustave u državama koje se žele pridružiti europskoj obitelji, pa tako i u Bosni i Hercegovini, postavile brojne zahtjeve, među prvima nužnost sustavnog vrjednovanja obrazovanja i obuke u svakoj državi i njegovu usporedbu s obrazovnim sustavima u drugim državama, a na temelju zajedničkog utvrđenog referentnog europskog okvira.

Nužnost da obrazovanje priprema stručnjake koji će uspješno odgovoriti na gospodarske izazove koji se stalno mijenjaju, te na tržište rada koje je dinamično i koje se širi, definitivno se udaljava od mišljenja o obrazovanju kao jednom razdoblju života, koje ima svoj početak i kraj. Obrazovanje postaje cjeloživotni proces, konstanta ljudskog života.

Nakon više godina rada na materijalu, Europski parlament i Vijeće Europske unije su u travnju 2008. godine usvojili Europski kvalifikacijski okvir za cjeloživotno učenje, kao poticaj mobilnosti i cjeloživotnom učenju, čime se ispunjavaju ciljevi zacrtani u Lisabonskoj strategiji za rast i upošljavanje.

Europski kvalifikacijski okvir za cjeloživotno učenje ima za cilj olakšanu usporedbu transparentnih kvalifikacija i kvalifikacijskih razina, što omogućuje bržu mobilnost tržišta rada, uspostavljanje koncepta cjeloživotnog učenja i osiguranja kvalitete obrazovanja. Strateški cilj Europskog kvalifikacijskog okvira je osigurati da kvalifikacije zadovoljavaju društvene i gospodarske potrebe svake zemlje ponaosob i Europske unije u cjelini, da iza svake kvalifikacije stoji osigurana kvaliteta i da se na prilagodljiv način omogući svakom pojedincu i horizontalni i vertikalni napredak kroz kvalifikacijsku ljestvicu.

Jezgra Europskog kvalifikacijskog okvira sastoji se od osam zajedničkih referentnih razina u kojima se klasificiraju znanja, vještine i kompetencije, postignute kao ishodi učenja. Ovih osam razina kvalifikacijskog

¹⁴ „Službeni glasnik BiH“, broj 31/11

okvira generički obuhvaća sve razine i tipove obrazovanja i djeluje kao sredstvo prepoznavanja, razumijevanja i usporedbe kvalifikacija unutar zemalja Europske unije.

Shvaćajući važnost navedenog europskog dokumenta za svoju daljnju društveno-gospodarsku reformu, osobito reformu sektora obrazovanja, Bosna i Hercegovina u proteklih pet godina poduzima određene aktivnosti s ciljem izgradnje kvalifikacijskog okvira, temeljenog na onom europskom.

U dva strateška materijala, usvojena od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, ukazano je na nužnost usvajanja kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini: Strategija razvoja stručnog obrazovanja i obuke u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2007.-2013.godine („Službeni glasnik BiH“ broj 65/07); Strateške smjernice razvoja obrazovanja u Bosni i Hercegovini s planom provedbe 2008.-2015. („Službeni glasnik BiH“ broj 63/08).

Pored toga, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je krajem prosinca 2007. godine donijelo Odluku o usvajanju dokumenata potrebnih za daljnju provedbu bolonjskog procesa u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj 13/08). Među tim dokumentima su i „Okvir za visokoškolske kvalifikacije u Bosni i Hercegovini“, „Državni akcijski plan za priznavanje kvalifikacija u Bosni i Hercegovini“ (za visoko obrazovanje) i „Provedba Okvira za kvalifikacije za visoko obrazovanje u Bosni i Hercegovini“.

Okvir za visokoškolske kvalifikacije u Bosni i Hercegovini je rađen na temelju Kvalifikacijskog okvira europskog prostora visokog obrazovanja. On daje generičke deskriptore ishoda učenja za tri ciklusa visokog obrazovanja, a u okviru aktualnih reformskih projekata ide se dalje u njegovoj razradi.

S već urađenim kvalifikacijskim okvirom za visoko obrazovanje bilo je lakše pristupiti izradi kvalifikacijskog okvira za sve stupnjeve obrazovanja. Okvir za visokoškolske kvalifikacije u Bosni i Hercegovini je integriran u Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini.

Kratki pojmovnik kvalifikacijskog okvira

Europski kvalifikacijski okvir (European Qualifications Framework – EKO ili EQF) je instrument uspostavljanja razina kvalifikacija organiziran tako da djeluje kao sredstvo prepoznavanja i razumijevanja kvalifikacija između nacionalnih kvalifikacijskih okvira.

Državni (nacionalni) kvalifikacijski okvir (National Qualifications Framework – NQF) je instrument uspostave kvalifikacija stečenih u određenoj zemlji, kojim se daju osnove za jasnoću, pristupanje, mobilnost, stjecanje i kvalitetu kvalifikacija.

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini je instrument uspostave kvalifikacija stečenih u Bosni i Hercegovini, kojim se daju osnove za jasnoću, pristupanje, mobilnost, stjecanje i kvalitetu kvalifikacija.

Europski kvalifikacijski okvir za visoko obrazovanje je dokument koji je usvojila Konferencija europskih ministara obrazovanja u Bergenu 2005. godine, koji definira generičke deskriptore za svaki od tri ciklusa visokog obrazovanja, i koji se primjenjuje u svim državama potpisnicama Bolonjske deklaracije.

Kvalifikacija označava formalni naziv za rezultat procesa procjene i vrjednovanja koji je dobiven onda kada nadležno tijelo odredi da je pojedinac ostvario ishode učenja prema predviđenim standardima.

Ishodi učenja predstavljaju izjavu o tome što učenik/student/ osoba koja uči zna, razumije i može obavljati na temelju završenog procesa učenja, definiranih kroz znanje, vještine i kompetencije.

ISCED (International Standard Classification of Education) je međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja.

Znanje označava rezultat usvajanja informacija kroz proces učenja. Znanje je skup činjenica, načela, teorija i praksi koje se odnose na područje rada ili izučavanja. U kontekstu Europskog kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje znanje se opisuje kao teoretsko i/ili činjenično.

Vještine predstavljaju sposobnost primjene znanja i korištenja načela „znati kako“ kako bi se izvršio određeni zadatak i riješio problem. U kontekstu Europskog kvalifikacijskog okvira, vještine se definiraju kao kognitivne (uključuju korištenje logičkog, intuitivnog i kreativnog razmišljanja), praktične (uključujući tjelesnu spretnost i korištenje metoda, materijala, sprava i instrumenata) i socijalne vještine (vještine komuniciranja i suradnje, emocionalna inteligencija i druge).

Kompetencije označavaju sposobnost primjene znanja, vještina i osobnih, društvenih i metodoloških sposobnosti, na radnome mjestu ili tijekom učenja, kao i u privatnom i profesionalnom razvoju. U kontekstu Europskog kvalifikacijskog okvira kompetencije su opisane kao odgovornost i samostalnost.

Cjeloživotno učenje podrazumijeva integraciju formalnog, neformalnog i informalnog učenja kako bi se stekle mogućnosti za stalno promicanje kvalitete življenja.

Formalno obrazovanje je učenje usmjereno od strane nastavnika ili instruktora koje se stječe u obrazovnim ustanovama, a prema nastavnim planovima i programima odobrenim od nadležnih obrazovnih vlasti.

Neformalno obrazovanje je organiziran proces učenja i obrazovanja usmjeren ka usavršavanju, specijalizaciji i dopunjavanju znanja, vještina i sposobnosti prema posebnim programima koje izvode organizatori obrazovanja (redovite škole, centri za obuku, tvrtke, agencije i slično).

Informalno učenje je neplanirano učenje i stjecanje znanja kroz svakodnevne aktivnosti.

Inkluzivno obrazovanje podrazumijeva pravo na obrazovanje svake osobe tijekom cijeloga života, osobito pravo djece s poteškoćama u razvoju na uključivanje u redovitu nastavu, kao i pravo nadarene djece na maksimalni razvoj njihovih potencijala.

Ciljevi i načela Osnova kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini je nužan instrument za osiguravanje jednakog korištenja i primjene standarda: obrazovanja, znanja, kvalifikacija, stručnosti i certificiranja pružatelja obrazovnih usluga. On određuje standarde postignuća koji se očekuju od učenika i odraslih koji su stekli određenu diplomu-certifikat. Njime se istovremeno jamči jednakost i kredibilitet i za poslodavce i za one koji uče.

Ciljevi kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini su:

- razumijevanje različitih vrsta kvalifikacija i njihovih odnosa;
- razumljiv prikaz obrazovnih postignuća za poslodavce, polaznike obrazovanja i roditelje;
- usmjeravanje pojedinca u pogledu izbora obrazovanja i karijere; olakšavanje mobilnosti i transparentnija dostupnost obrazovanju tijekom cijeloga života;
- olakšavanje prepoznavanja i priznavanja domaćih kvalifikacija u inozemstvu i inozemnih u našoj zemlji;
- da služi kvalitetnom upošljavanju; stvara pretpostavke za izgradnju sustava vrjednovanja i priznavanja kompetencija stečenih u neformalnom i informalnom obrazovanju;

- stvaranje pretpostavki za uvođenje sustava upravljanja kvalitetom postojećih i novih kvalifikacija;
- promicanje suradnje obrazovanja sa svim socijalnim partnerima;
- promoviranje obrazovanja.

Prethodnom treba dodati i činjenice da kvalifikacijski okvir služi kao referentna točka za koordiniranje izrade nastavnih planova i programa, metoda učenja i ocjenjivanja, te načina praćenja obrazovnog procesa. Stoga je transparentnost kvalifikacija naročito važna, ne samo u domaćim odnosima, nego i u regionalnom i međunarodnom kontekstu. Svi navedeni elementi znače intenzivnu pripremu našega društva za europsku integraciju u području obrazovanja.

Osnovna načela pri izradi Osnova kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini su:

- uvažavanje tradicije i sadašnjeg stanja u obrazovanju u Bosni i Hercegovini;
- uvažavanje smjernica Europske unije, iskustava drugih država u izgradnji vlastitih kvalifikacijskih razina i priprema društva za europske integracije;
- transparentnost postojećih i novih kvalifikacija;
- preciziranje razina i vrste kvalifikacija;
- horizontalna mobilnost i vertikalna prohodnost kompetencija između različitih podsustava obrazovanja;
- Izgradnja partnerstva sa svim zainteresiranim stranama: nadležnim obrazovnim vlastima i institucijama, statističkim sustavima, poslodavcima, sindikatima, pružateljima usluga obrazovanja, akademskom zajednicom, civilnim društvom i drugima.

Svaki od spomenutih ciljeva i načela podrazumijeva daljnju razradu i obrazloženje kroz izradu samog kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini.

Usvajanje Osnova kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini za našu zemlju ima posebnu važnost, s obzirom na slabe veze između kvalifikacija i kompetencija za određeno radno mjesto, te nedostatak koherentnosti u sustavima postojećih kvalifikacija u Bosni i Hercegovini. Stoga, Bosna i Hercegovina naročito treba biti otvorena za daljnju razradu i stalno usavršavanje kvalifikacijskog okvira.

Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini

Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini je prvi dokument Bosne i Hercegovine o kvalifikacijskom okviru za sve razine obrazovanja, kojeg je nužno dalje razvijati u narednom višegodišnjem razdoblju.

Dokument Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini usklađen je s Europskim kvalifikacijskim okvirom za cjeloživotno učenje. On definira, koordinira, upravlja i smješta kvalifikacije u strukturu od osam referentnih razina (od kojih neke mogu imati podrazine). Svaka referentna razina obuhvaća definiranu kombinaciju znanja, vještina i kompetencija, odnosno standard postignuća te i prethodne kvalifikacijske razine, iz čega se može zaključiti da svaka viša kvalifikacijska razina podrazumijeva da osoba ima više znanja, vještina i kompetencija kao ishoda učenja.

Razine ovoga okvira određuju postignuća u bilo kom području obrazovanja i obuke, bez obzira na način obrazovanja, što omogućuje usporedbu kvalifikacija na temelju istog sustavnog vrjednovanja i veću objektivnost u ocjenjivanju postignuća. Time se olakšava vertikalna i horizontalna prohodnost kroz cijeli sustav obrazovanja i obuke, kako u zemlji, tako i izvan nje.

Ishodi učenja definirani su deskriptorima koji opisuju očekivana znanja, vještine i kompetencije za svaku kvalifikacijsku razinu (i moguće podrazine), od osnovnog obrazovanja do razine doktorata.

Ovaj okvir je napravljen tako da služi kao opis za različite kvalifikacije u Bosni i Hercegovini, bez obzira na način obrazovanja u obrazovnim ustanovama, centrima za obuku, na radnim mjestima, u privatnom životu, itd. To znači da Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini opisuju ishode učenja koji su postignuti kroz formalno i neformalno obrazovanje, te informalno učenje. Okvir pomaže povezati rezultate ovih različitih oblika učenja kroz procjenu ishoda učenja.

Razine Osnova kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini

Razina	Tipovi obrazovanja i obuke	Titula kvalifikacije (Pozicija na tržištu rada)	Tip diplome (Diploma / Certifikat / Razina obrazovanja)
1	Osnovno obrazovanje	Nekvalificirani radnik	Svjedodžba o završenom osnovnom obrazovanju
2	Programi stručnog osposobljavanja	Niskokvalificirani radnik	Svjedodžba /uvjerenje o završenom programu ili obrazovanju za stjecanje niže stručne spreme, koji sadrži sljedeće podatke: - dužinu trajanja obrazovanja; - znanje, vještine i kompetencije koje osoba posjeduje; - za koje poslove je osposobljena.
3	Srednje strukovno obrazovanje i obuka	Kvalificirani radnik za određeno zanimanje	Diploma/ Svjedodžba/ Uvjerenje o položenom završnom ispitu s praktičnim radom uz dodatak koji sadrži sljedeće podatke: - razina kvalifikacije; - znanje, vještine i kompetencije koje osoba posjeduje; - za koje poslove je osposobljena.
4	Srednje tehničko obrazovanje	Specijalizirani kvalificirani radnik za tehnička i srodna zanimanja	Diploma/ Svjedodžba o položenoj maturi uz dodatak koji sadrži sljedeće podatke: - razinu kvalifikacije; - smjer koji je osoba završila sa specifičnim znanjem, vještinama i kompetencijama koje osoba posjeduje; - za koje poslove je osposobljena.

	Srednje opće obrazovanje	Opće kvalificirani radnik	Diploma o položenoj maturi uz dodatak koji sadrži sljedeće: - razina kvalifikacije; - smjer koji je osoba završila sa specifičnim znanjima; vještinama i kompetencijama; - ostala znanja, vještine i kompetencije koje posjeduje.
5	Postsekundarno obrazovanje, uključujući majstorske i srodne ispite	Visokokvalificirani radnik specijaliziran za određeno zanimanje	Diploma/ Svjedodžba o završenom postsekundarnom obrazovanju ili položenom majstorskom i/ili srodnom ispitu za određeno zanimanje uz dodatak koji sadrži sljedeće: - razina kvalifikacije; - dužinu trajanja obrazovanja; - smjer ili vrstu ispita koji je osoba završila sa specifičnim znanjima, vještinama i kompetencijama; - ostala znanja, vještine i kompetencije koje osoba posjeduje; - za koje poslove je osposobljena.
6	Prvi ciklus visokog obrazovanja	Titule kvalifikacija i sadržaj diplome i dodatka diplomi za razine 6, 7 i 8 bit će riješene donošenjem „Pravilnika o korištenju akademskih titula, te stjecanju znanstvenih i stručnih zvanja“ ¹⁵	- Diploma visokoškolske ustanove - Dodatak diplomi
7	Drugi ciklus visokog obrazovanja		- Magistarska diploma - Dodatak diplomi
8	Treći ciklus visokog obrazovanja		- Diploma doktorata - Dodatak diplomi

¹⁵ Naziv podzakonskog akta definiran je člankom 6. Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH”, broj 59/07).

**RAZINE OSNOVA KVALIFIKACIJSKOG OKVIRA
U BOSNI I HERCEGOVNI
(tablični prikaz)**

Odnos prema ISCED razinama i EKO-u (EQF)		Osnove kvalifikacijskog okvira			Raniji sustav u Bosni i Hercegovini temeljen na stupnjevima stručne spreme		
ISCED razina	EKO (EQF)	Kvalifikacija	Završeno obrazovanje	Razina	Stupanj stručne spreme	Završena škola	Kvalifikacija
1 i 2A	1	Nekvalificirani radnik	Osnovno obrazovanje	1	I.	Osnovna škola	Nekvalificirani radnik (NK)
2B	2	Niskokvalificirani radnik	Programi stručnog osposobljavanja	2	II.	Osnovna škola i stručna osposobljenost	Polukvalificirani radnik (PKV)
3C	3	Kvalificirani radnik	Srednje strukovno obrazovanje i obuka	3	III.	Trogodišnja srednja škola	Kvalificirani radnik - KV (srednja stručna sprema) III. stupanj
3A 3B	4	Opće ili specijalizirani kvalificirani radnik	Srednje opće i tehničko obrazovanje	4	IV.	Četverogodišnja srednja škola	Srednja stručna sprema – IV. stupanj
4A 4B	5	Visokokvalificirani radnik specijaliziran za određeno zanimanje	Postsekundarno obrazovanje uključujući majstorske i srodne ispite	5	V.	Specijalizacija na osnovu stručnosti srednjeg obrazovanja	Visokokvalificiran radnik - VKV
5B	6	Bachelor ili Baccalaureat	Prvi ciklus visokog obrazovanja	6	VI.	Viša škola	Viša stručna sprema - VŠS
5A	7	Master	Drugi ciklus visokog obrazovanja	7	VII./1	Fakultet osnovne studije	Visoka stručna sprema - VSS
					VII./1	Specijalizacija	Magistar specijalist
5	8	Doktorat	Treći ciklus visokog obrazovanja	8	VII./2	Magisterij	Magistar znanosti ¹⁶
6					VIII.	Doktorat	Doktor znanosti

Treba napomenuti da će se odnos između postojećeg sustava u Bosni i Hercegovini, koji se temelji na stupnjevima stručne spreme, i kvalifikacija definiranih Europskim kvalifikacijskim okvirom (EKO ili EQF), detaljnije razrađivati i definirati izmjenama i dopunama postojećih zakona, te po potrebi i posebnom zakonskom regulativom i podzakonskim aktima.

¹⁶ U razini 8 kvalifikacija magistar znanosti ne može se koristiti za predlaganje stjecanja novih kvalifikacija, već samo za prepoznavanje postojećih kvalifikacija, te onih koje su se stekle ili će se steći u inozemstvu.

Generički deskriptori kvalifikacijskih razina po ishodima učenja

Razina	Znanje (činjenično i teoretsko)	Vještine (spoznajne, psihomotoričke i socijalne)	Kompetencije (samostalnost i odgovornost)
1	Ova osoba: posjeduje osnovna opća znanja i pokazuje njihovo razumijevanje.	Ova osoba: posjeduje osnovne opće vještine i sposobna je za jednostavna konkretna logička razmišljanja (potrebna za izvršenje jednostavnih konkretnih zadataka) u poznatim uvjetima; posjeduje osnovne vještine iz informacijsko-komunikacijskih tehnologija; sposobna je primijeniti osnovno opće znanje u praksi; može prikupljati i organizirati dane informacije i jasno ih predložiti u verbalnom i pisanom obliku	Profesionalne kompetencije: Ova osoba: ima kapacitet za izvršenje jednostavnih zadataka uz neposredni stručni i stalni nadzor u poznatim uvjetima; Osobne kompetencije ¹⁷ : Ova osoba: pokazuje spremnost za primjenu znanja i preuzimanje ograničene odgovornosti za izvršavanje jednostavnih zadataka u poznatim uvjetima.
2	Ova osoba: posjeduje <u>uska</u> , za određeno područje vezana teoretska i praktična znanja i u mogućnosti je primjenjivati ih u izvršavanju zadataka unutar područja rada ili učenja (uključujući i ispravno korištenje stručnog rječnika).	Ova osoba: posjeduje <u>uske</u> , za određeno područje vezane, praktične vještine (npr. sposobnost korištenja jednostavnih metoda, alata, instrumenata i materijala) u poznatim uvjetima; posjeduje <u>jednostavna konkretna logička razmišljanja</u> potrebna za primjenu relevantnih informacija u izvršenju skupa jednostavnih i/ili složenijih rutinskih zadataka u poznatim uvjetima.	Profesionalne kompetencije: Ova osoba: ima kapacitet pronalaziti rješenja i izvršavati jednostavne i/ili složenije zadatke za poznate probleme uz stručni neposredni nadzor u poznatim uvjetima; Osobne kompetencije: Ova osoba: preuzima ograničenu odgovornost za izvršenje jednostavnih i/ili složenijih zadataka u poznatim uvjetima i za vlastito učenje.
3	Ova osoba: posjeduje za određeno područje praktično i teoretsko znanje (činjenice, načela, procese i opće koncepte vezane uz područje rada ili učenja); ima kapacitet analizirati činjenice unutar područja rada ili učenja.	Ova osoba: posjeduje šire, za određeno područje vezane, <u>praktične vještine</u> , u promjenjivim uvjetima; posjeduje <u>konkretna kreativna i jednostavna apstraktna razmišljanja</u> , te sposobnost izvođenja složenih pokreta, zadataka i rješavanje problema odabirom i primjenom osnovnih metoda, alata, informacija i materijala, u promjenjivim uvjetima; može prikupljati, odabirati i rabiti	Profesionalne kompetencije: Ova osoba: demonstrira ograničeno praktično iskustvo u radu ili učenju; ima kapacitet za obavljanje zadataka uz usmjeravanje i prilagođavanje osobnog ponašanja unutar zadanih smjernica u promjenjivim uvjetima. Osobne kompetencije: Ova osoba: preuzima ograničenu odgovornost za izvršenje jednostavnih i/ili

¹⁷ Uključujući ključne kompetencije za cjeloživotno učenje

		relevantne informacije iz raznih izvora.	složenijih zadataka u promjenjivim uvjetima i za osobno učenje. Sudjeluje u radu kao član tima Pokazuje pozitivan stav prema ključnim kompetencijama cjeloživotnog učenja – kao npr. učenje stranih jezika Posjeduje osjećaj za inicijativu i poduzetništvo i građanske kompetencije
4	Ova osoba: posjeduje značajno, za određeno područje vezano, teoretsko i praktično znanje; ima kapacitet analizirati činjenice i teoretska znanja unutar područja rada ili učenja.	Ova osoba: je sposobna primjenjivati opća i specijalistička znanja i vještine u promjenjivim uvjetima; ima sposobnost <u>jednostavnih apstraktnih logičkih i kreativnih razmišljanja</u> i izvođenja složenih pokreta, te složenu uporabu metoda, instrumenata, alata i materijala, potrebnih za odabir i primjenu relevantnih informacija u izvršenju skupa složenih specifičnih zadataka, u promjenjivim uvjetima; može prikupljati, odabirati i upotrebljavati relevantne informacije iz raznih izvora.	Profesionalne kompetencije: Ova osoba: demonstrira praktično iskustvo u radu ili učenju; ima kapacitet za obavljanje složenih zadataka i rješava probleme samostalno; ima kapacitet nadgledati druge. Osobne kompetencije: Ova osoba: preuzima djelomičnu odgovornost za vrjednovanje i promicanje aktivnosti u promjenjivim uvjetima; pokazuje samousmjeravanje u učenju, te volju i pozitivan stav prema ključnim kompetencijama cjeloživotnog učenja kao što je npr. učiti kako učiti i slično.
5	Ova osoba: posjeduje široko teoretsko i činjenično znanje, kao i specijalizirano praktično znanje vezano za određeno područje učenja ili rada; ima sposobnost analiziranja i sintetiziranja činjenica i teorijskih znanja, kao i njihovo vrjednovanje; ima sposobnost praktične primjene teorijskih znanja i činjenica, te njihovo analiziranje, sintetiziranje i vrjednovanje.	Ova osoba: posjeduje široke, za određeno područje vezane, teoretske i praktične vještine; ima sposobnost jednostavnih apstraktnih kreativnih razmišljanja potrebnih za razvijanje rješenja apstraktnih problema u <u>djelomično nepredvidivim uvjetima</u> . ima sposobnost složene uporabe metoda, instrumenata, alata i materijala i izvođenja složenih pokreta u djelomično nepredvidivim uvjetima, kao i izradu jednostavnih metoda, instrumenata, alata i materijala.	Profesionalne kompetencije: Ova osoba: demonstrira široko praktično iskustvo u radu ili učenju; demonstrira kapacitet primjenjivanja znanja i vještina u iznalaženju strateških rješenja za dobro definirane apstraktne i konkretne probleme; ima kapacitet za preuzimanje pune odgovornosti u upravljanju/koordiniranju ljudi i projekata u djelomično nepredvidivim uvjetima; ima ograničenu odgovornost za vrjednovanje promicanja aktivnosti u djelomično nepredvidivim uvjetima. Osobne kompetencije: Ova osoba: pokazuje neovisnost u učenju, te

			volju i pozitivan stav prema ključnim kompetencijama cjeloživotnog učenja kao što je npr. učiti kako učiti, komunikacija na stranim jezicima, digitalne kompetencije, osjećaj za inicijativu i poduzetništvo
6	Ova osoba: pokazuje znanje i razumijevanje u području studija, koje se nadovezuje na njihovo srednjoškolsko obrazovanje i koje je uobičajeno na toj razini, uz potporu odgovarajućih resursa za učenje (tekstova i informacijskih i komunikacijskih tehnologija), koje uključuje neke aspekte koji će se temeljiti na poznavanju najnaprednijih dostignuća u danom području studija.	Ova osoba: može primijeniti detaljno znanje i kritičko razumijevanje načela vezanih uz dano područje studija/discipline, primijeniti na način koji pokazuje profesionalan pristup radu ili struci, te posjeduje kompetencije koje se obično pokazuju formiranjem i potkrjepljivanjem argumenata i rješavanjem problema unutar danog područja studija; može primijeniti osnovne metode stjecanja znanja i aplikativna istraživanja u danoj disciplini, te je u stanju odlučiti o tomu koji pristup upotrijebiti za rješavanje danog problema, i svjesna je toga u kojoj mjeri je odabrani pristup primjeren rješavanju takvog problema; može komunicirati koristeći znanje jednog ili više stranih jezika, i komunikacijskih tehnologija, informacije, ideje, probleme i rješenja, i auditoriju koji nije specijaliziran i koji je specijaliziran za dano područje izučavanja.	Profesionalne kompetencije: Ova osoba: ima sposobnost prikupljati i tumačiti relevantne podatke (obično unutar danog područja studija) na osnovu kojih donosi sudove koji sadrže razmišljanja o relevantnim društvenim znanstvenim ili etičkim pitanjima. Osobne kompetencije: Ova osoba: je izgradila vještine učenja nužne za daljnji studij, uz visok stupanj autonomije i akademskih vještina, te karakteristika nužnih za istraživački rad, shvaćanje i procjenu novih informacija, koncepata i dokaza iz različitih izvora; posjeduje temelj za buduće samousmjeravanje i cjeloživotno učenje; je stekla međuljudske vještine i vještine timskog rada, primjerene za upošljavanje i/ili daljnji studij.
7	Ova osoba: može pokazati sustavno razumijevanje i svladavanje znanja u svom području studija/disciplini, koje se temelji na, odnosno proširuje i/ili nadograđuje s razinom dodiplomskog studija (prvi stupanj), i što predstavlja osnovu ili mogućnost za originalnost pri razvoju i/ili primjeni ideja, obično u kontekstu istraživačkog rada.	Ova osoba: može primijeniti svoje znanje i razumijevanje, kao i sposobnosti rješavanja problema, na nove i nepoznate sredine unutar šireg (ili interdisciplinarnog) konteksta u svezi s njihovim područjem studija; može primijeniti konceptualno i apstraktno razmišljanje, uz visoku razinu sposobnosti i kreativnosti, čime se omogućuje: - kritička ocjena trenutnog istraživačkog i akademskog rada na najvišoj razini u danoj disciplini, - ocjena različitih metodologija, formiranje kritičkog mišljenja i ponuda alternativnih rješenja.	Profesionalne kompetencije: Ova osoba: ima sposobnost integrirati znanje i baviti se složenim problemima, te formulirati sudove na temelju nepotpunih ili ograničenih informacija, ali uz razmišljanje o društvenim i etičkim odgovornostima vezanim uz primjenu njihovog znanja ili sudova; može prenositi svoje zaključke, znanje i razmišljanja na kojima se oni temelje, uz korištenje odgovarajućeg/ odgovarajućih jezika, auditoriju koji nije specijaliziran ili koji je specijaliziran, jasno i

			<p>nedvosmisleno.</p> <p>Osobne kompetencije: Ova osoba: je u stanju svoje znanje podignuti na višu razinu, produbiti razumijevanje svog područja studija ili discipline, i kontinuirano razvijati vlastite vještine, kroz samostalno učenje i razvoj; ima vještine učenja koje joj omogućuju nastavak studija na način koji će uglavnom biti samousmjeren i autonoman;</p> <p>je stekla međuljudske vještine i vještine timskog rada, primjerene različitim kontekstima učenja i uposlenja, te pokazuje sposobnost vođenja i/ili pokretanja inicijative i daje doprinos promjeni i razvoju.</p>
8	<p>Ova osoba: pokazuje sustavno razumijevanje područja studija i vladanje vještinama i metodama istraživačkog rada u svezi sa zadanim područjem.</p>	<p>Ova osoba: pokazuje sposobnost definirati studijski projekt istraživanja, a zatim provesti istraživanje u skladu s metodologijom dane znanosti; originalnim istraživanjem daje vlastiti znanstveni doprinos koji proširuje granice spoznaje u danoj oblasti; će nastaviti znanstvena istraživanja i razvoj, te biti pokretač i nositelj napretka u društvu temeljenom na znanju, doprinoseći stalnom razvoju novih tehnika, ideja ili pristupa.</p>	<p>Profesionalne kompetencije: Ova osoba: je sposobna za kritičku analizu, vrjednovanje i sintezu novih i složenih ideja.</p> <p>Osobne kompetencije: Ova osoba: može u svezi sa svojim područjem stručnog i znanstvenog znanja komunicirati s kolegama, širom znanstvenom zajednicom i društvom.</p>

Naredni zadatci

Dokument Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini je tako nazvan, jer predstavlja početak jednog dugoročnog procesa izgradnje i uspostave kvalifikacijskog okvira u našoj zemlji. Pa i onda kada budemo imali kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini koji sadrži uspješnu sintezu strateških ciljeva obrazovanja i svih njegovih socijalnih partnera, odnosno društva u cjelini, i tada ćemo morati biti svjesni da ne može biti konačnog kvalifikacijskog okvira, jer se taj okvir nužno mijenja s izmjenama načina proizvodnje, osobito s uvođenjem novih tehnologija.

Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini predstavljaju naše strateško opredjeljenje na planu razvoja takvog standarda kvalifikacija koji će omogućiti našoj zemlji brži društveno-gospodarski napredak i održivost tog napretka.

Kako bi se to opredjeljenje realiziralo, potrebno je nastaviti s daljnjim radom na kvalifikacijskom okviru u Bosni i Hercegovini, kako na njegovoj izravnoj razradi, tako i na predviđanju pravnih i institucionalnih pretpostavki za njegovu provedbu u praksi.

Nužno je osigurati kvalifikacije koje su sukladne vremenom, koje odgovaraju potrebama tržišta rada i koje su u skladu s međunarodnim standardima, odnosno izgraditi mehanizme osiguranja kvalitete kvalifikacija, što podrazumijeva i sustavno definiranje instrumenata unutarnje i vanjske procjene kvalitete koji bi trebali odstraniti neprihvatljive različitosti u kvaliteti, prisutne sada u našoj zemlji.

To za sobom povlači i pitanje akreditacije obrazovnih ustanova koje nude kvalifikacije. Osobito je značajno u sve aktivnosti ravnopravno uključiti sve društvene partnere obrazovanja i druge relevantne zainteresirane strane. Krajnji cilj jeste izgradnja sustava koji će omogućiti bosanskohercegovačkim tvrtkama da dobiju kvalificirane radnike, kao i olakšati mobilnost naših radnika na europskom tržištu rada.

Jedna od veoma važnih narednih aktivnosti je izgradnja i uspostavljanje sustava priznavanja prethodno stečenog znanja, vještina i kompetencija kroz neformalno i informalno učenje. Osim projekcije infrastrukture, reguliranja procedura, metodologija i načina certificiranja prethodnog učenja, ovaj novi koncept podrazumijeva rješavanje i drugih pitanja, među prvima potrebu uvođenja kreditnog sustava i u srednje obrazovanje, na osnovu europskog sustava prijenosa kredita u srednjem strukovnom obrazovanju (ECVET), na sličan način kako je bolonjski proces to regulirao u području visokoga obrazovanja. Pored toga, nužno je pristupiti izradi konkretnih deskriptora učenja za sva zanimanja pravljenih na temelju generičkog okvira, kao i reformi nastavnih planova i programa na svim razinama obrazovanja s ciljem da oni postanu osnovno sredstvo postizanja definiranih ishoda učenja. To otvara pitanje modularizacije nastavnih planova i programa u srednjem i visokom obrazovanju, redizajniranja postojećih i uvođenja novih kvalifikacija, kao i pitanje certificiranja i priznavanja djelomičnih kvalifikacija (taj oblik već sada imamo u verifikaciji znanja stranog jezika i informacijskih tehnologija).

Proces izgradnje kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini nužno implicira i aktivnosti na usvajanju međunarodnih standarda za klasifikaciju, među prvima ISCED-a.

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini bi trebao obuhvatiti sve oblike razvoja ljudskih resursa u našoj zemlji. Stoga je to dugoročan i ozbiljan zadatak kojemu se treba pristupiti na osmišljen način, uz izraženu vještinu predviđanja vremena koje će tek doći.

Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini predstavljaju strateško opredjeljenje naše zemlje za razvoj i održavanje visokog standarda kvalifikacija koje se stječu u obrazovanju u Bosni i Hercegovini.

U prethodnom tekstu su navedene samo bitne, osnovne aktivnosti koje ćemo poduzimati u narednom razdoblju s ciljem uspostave i razvoja kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini. S obzirom na činjenicu da bi se tim okvirom trebao uspostaviti međunarodno priznat standard kvalifikacija u Bosni i Hercegovini, odnosno novi sustav, nužno je sagledati i našu zakonsku regulativu iz područja obrazovanja, u smislu analize stupnja njezine primjerenosti rečenim zahtjevima, kao i promisliti institucijske pretpostavke za izvršenje kvalifikacijskog okvira.

S obzirom na činjenicu da je to dugoročni zadatak, ukazuje se potreba za brzim osnivanjem međuresornog povjerenstva koje će izraditi i predložiti radni plan svih glavnih aktivnosti u okviru izrade kvalifikacijskog

okvira u Bosni i Hercegovini (uključujući metodologiju, standarde, potrebna sredstva, rokove, operativne timove, i drugo),

Međuresorno povjerenstvo za izradu okvira kvalifikacija u Bosni i Hercegovini čini 19 članova, s po 6 članova iz reda sva tri konstitutivna naroda i jedan iz reda ostalih, uz odgovarajuću regionalnu pripadnost.

Članovi povjerenstva trebali bi biti predstavnici sektora obrazovanja, statistike, rada i upošljavanja, te poslodavaca, akademske zajednice i drugih socijalnih partnera.

Povjerenstvo bi trebali činiti predstavnici sljedećih sektora/institucija: 5 predstavnika sektora obrazovanja (Ministarstvo civilnih poslova - Sektor za obrazovanje; Federalna koordinacija ministara obrazovanja: 2 predstavnika županija; Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske; Odjel za obrazovanje u Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine); 3 predstavnika Rektorske konferencije Bosne i Hercegovine; 3 predstavnika agencija za obrazovanje u Bosni i Hercegovini (Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje; Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguravanje kvalitete i Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja); 3 predstavnika sektora statistike (Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Federalni zavod za statistiku, Republički zavod za statistiku Republike Srpske); 3 predstavnika sektora za rad i upošljavanje (Ministarstvo civilnih poslova - Odjel za rad i upošljavanje, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Ministarstvo rada i boračko invalidske zaštite Republike Srpske); 1 predstavnik poslodavaca Bosne i Hercegovine (Asocijacija poslodavaca Bosne i Hercegovine) i 1 predstavnik sindikata (Konfederacija sindikata Bosne i Hercegovine).

Ministarstvo civilnih poslova se zadužuje za provedbu procedure uspostavljanja povjerenstva, a na temelju prijedloga popisa kandidata od strane nadležnih obrazovnih i drugih vlasti, s tim što Ministarstvo civilnih poslova- Sektor za obrazovanje imenuje svog predstavnika u povjerenstvo.

Povjerenstvo odlučuje većinom glasova ukupnog broja članova pod uvjetom da takvu većinu čine najmanje dvije trećine glasova predstavnika svakog konstitutivnog naroda.

Povjerenstvo većinom glasova ukupnog broja članova bira predsjedatelja/e.

Povjerenstvo, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova (koji je prethodno prihvatila Konferencija ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini) imenuje Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na mandat od jedne godine.